

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 3/10 07 om det nordiske samarbejde 2006-07.

(Redegørelse nr. R 2).

Ministeren for nordisk samarbejde (Connie Hedegaard):

INDLEDNING

Nordisk Råds session i København 2006 markerede et kursskifte i nordisk politik. Temadebatten om Norden som vinderregion i globaliseringen blev sessionens politiske omdrejningspunkt. Emnet har siden domineret dagsordenen for hele det nordiske samarbejde.

På sessionen afsluttedes debatten af den danske statsminister, som præsenterede et antal forslag til opfølgning. Samarbejdsministrene har siden arbejdet med ideerne, bl.a. i dialog med Nordisk Råd. På den baggrund besluttede de nordiske statsministre i juni på sommermøde i Punkaharju en ny dagsorden for det nordiske samarbejde: »Mulighedernes Norden – svar på globaliseringens udfordringer.« Samarbejdsministrene er nu i færd med at udforme den konkrete udmøntning. På deres møde på Åland primo september besluttedes en række første skridt. Nordisk Råd deltog i debatten under dette punkt på dagsordenen. Samarbejdsministrene tog også stilling til finansieringen med 60 mio. DKK i 2008. Det er formandskabets forventning, at der allerede på Nordisk Råds session i Oslo kan præsenteres en række konkrete initiativer.

Virkeliggørelsen af den nye kurs kræver et tæt samspil mellem Ministerrådene og med Nordisk Råd, både nationalt og inden for det nordiske samarbejde. Efter regeringens opfattelse har samarbejdet på dansk side været forbilledligt og en væsentlig grund til, at Danmark har kunnet sætte et kraftigt fingeraftryk på udformningen af ny nordiske dagsorden.

Tilsvarende gælder den årelange kamp for at sikre Grønland og Færøerne en styrket position i samarbejdet. På samarbejdsministrenes møde i Åland blev der opnået enighed om, at de selvstyrende områder har fået mulighed for at opnå fuldt medlemskab af det nordiske samarbejdes forskellige institutioner og organer på lige fod med landene. Det er således nu først og fremmest op til de selvstyrende områder selv at afgøre omfanget af deres deltagelse i det daglige nordiske samarbejde. Der blev også skabt mulighed for at de selvstyrende områder kan varetage formandskabsfunktioner i nordiske institutioner og organer, og de nordiske parlamentarikerne kan fremover stille skriftlige spørgsmål direkte til de selvstyrende områders regeringer.

Det nordiske samarbejde er i høj grad et vidtfavnende dagligdagens projekt. Det gælder både politisk og konkret. Og det gælder de mange samarbejdsområder, som har gavn af det nordiske budget på knapt en mia. danske kr. Dette handler dette års nordiske redegørelse også om.

Som ønsket under forespørgselsdebatten i 2006 er redegørelsen i år forkortet betragteligt. Dermed har der nødvendigvis også måtte foretages en prioritering, og ikke alle facetter af det nordiske samarbejde behandles.

I. TVÆRGÅENDE EMNER

Det nordiske samarbejde arbejder i stigende grad på tværs, og denne udvikling vil givet styrkes de kommende år. Nedenfor behandles en række udvalgte tværgående emner:

a. Finlands formandskab for Nordisk Ministerråd 2007

Prioriteringerne i det finske formandskabsprogram ligger i naturlig forlængelse af det danske formandskabsprogram for 2005 og det norske for 2006. Et centralt mål i det finske formandskabsprogram for 2007, »Mulighedernes Norden – nær dig«, er at styrke Nordens evne til at møde globaliseringens udfordringer. Den nordiske model bør tilpasses, så den også vil fungere under de nye rammebetingelser. Dette kræver, at konkurrenceevnen og velfærden udvikles yderligere.

I formandskabsprogrammet understreges centrale velfærdsfaktorer som uddannelse, kultur samt social- og sundhedssektorerne. Finland lægger, traditionen tro, vægt på de nordiske målsætninger på ligestillingsområdet – både i og udenfor Norden. Formandskabsprogrammet støtter bestræbelserne på at udvikle de positive nordiske karakteristika for at styrke det nordiske »brand« og dermed synliggøre Norden verden over.

Den Nordlige dimension samt Østersøens tilstand vies særlig opmærksomhed. Således afholdt formandskabet i samarbejde med Nordisk Ministerråd i januar 2007 en konference om EU's nordlige dimension. Afskaffelse af grænsehindre mellem de nordiske lande samt fremme af nordisk mobilitet er ligeledes i fokus. Børne- og ungdomsperspektivet tillægges stor betydning og søges integreret tværsektorielt i ministerrådets virksomhed i overensstemmelse med den nye strategi for børn og unge.

Formandskabets ønsker at udvikle og forstærke den nordiske energipolitik inden for rammerne af forandringerne i den internationale energipolitik samt de mål, som EU opstiller. Samtidigt betoner formandskabet ønsket om at engagere sig i den internationale klimadebat.

Det finske formandskab vil fortsætte effektiviseringen af det nordiske samarbejde, forbedre indbyggernes påvirkningsmuligheder samt styrke interessen for det nordiske samarbejde. Finland pointerer også, at man vil fastholde samarbejdet vedr. udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik.

b. Globalisering

Globalisering har været et centralt element i de senere års formandskabsprogrammer. Alle ministerråd har i mere eller mindre omfang fokuseret på globalisering og deraf afledte problemstillinger. Men der har kun i begrænset omfang været tale om en koordineret strategi på tværs af samarbejdet.

Drøftelserne på Nordisk Råds session i København i efteråret 2006 satte for alvor gang i overvejelserne om, hvordan det nordiske samarbejde systematisk og fokuseret kunne understøtte nordiske interesser i en globaliseret verden.

Danmark foreslog på samarbejdsministrenes møde den 8. december 2006, at de nordiske samarbejdsministre skulle udarbejde oplæg til konkrete beslutninger på nordisk statsministerniveau i 2007. Danmark præsenterede i den forbindelse en række ideer til konkrete projekter og aktiviteter.

Efterfølgende har sekretariatet for nordisk ministerråd og embedsmandskomiteerne arbejdet videre med de danske forslag, suppleret med forslag fra andre lande og fra Nordisk Råd.

De nordiske statsministre vedtog på deres sommermøde i juni 2007 en erklæring om en langsigtet fælles nordisk tilgang til globaliseringen. Denne erklæring indeholder konkrete tiltag vedr. *forskning og innovation, markedsføring af Norden, et nordisk globaliseringsforum, styrket energi- og klimasamarbejde* og en stærkere indsats for at *ophæve grænsehindre*. Statsministrene opfordrede til, at der i første omgang blev sat 60 mio. DKK af til de nye initiativer i 2008.

Det er hensigten, at der skal ligge konkrete forslag til udmøntningen klar i forbindelse med Nordisk Råds session i oktober/november 2007.

Der er enighed blandt landene om, at det nordiske samarbejde har enestående muligheder, såfremt der udvises politisk mod og vilje til at fokusere det nordiske samarbejdes ressourcer på opgaven. Globaliseringsindsatsen er en langsigtet strategi, og der er enighed om, at indsatsen skal finansieres ved omprioriteringer inden for samarbejdet. Det er med andre ord tale om et reelt kursskifte for

samarbejdet.

c. Budget

Budgetforslaget for 2008 bærer i høj grad præg af de tanker og holdninger om globaliseringens plads i det nordiske samarbejde, som de nordiske statsministre gav udtryk for på Nordisk Råds session i København i november 2006. Samarbejdet med nabolandene i Nordeuropa og omkring Østersøen spiller også en fremtrædende rolle i budgetforslaget.

Budgetforslaget har en samlet ramme på 893,6 mio. danske kr. (baseret på forventede 2008-priser).

Aktivitetsrammen er således øget med ca. 35 mio. DKK i reale priser i forhold til 2007. Midlerne er hentet fra Ministerrådets likviditet og indgår i den pulje på 60 mio. DKK, som i 2008 skal finansiere den øgede indsats i forhold til globaliseringen. De følgende år vil globaliseringsindsatsen imidlertid skulle finansieres fuldt ud ved egentlige omprioriteringer i budgettet.

Da forventningen er, at behovet for ressourcer til globaliseringsaktiviteter vil stige de kommende år, er der lagt op til prioriteringer – også på budgetsiden. Regeringen vil arbejde for, at de midler, der er nødvendige for gennemførelse af en velfunderet nordisk globaliseringsindsats, så hurtigt som muligt skaffes til veje på blivende vis, d.v.s. at de nødvendige strukturelle ændringer får virkning fra budgetåret 2009. Samtidig vil vi fortsætte med at effektivisere og fokusere samarbejdet, herunder begrænse antallet af arbejdsgrupper og organer.

Samtidig er det fortsat regeringens prioritet at gøre budgettet mere transparent, forståeligt og øge råderummet for politiske prioriteringer. Også på dette område er regeringen indstillet på et tæt samarbejde med Nordisk Råd.

d. Arktisk samarbejde

Nordisk Ministerråds arktiske samarbejde har høj prioritet. Indsatsen i Arktis styres primært gennem Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram, som danner ramme om projektaktiviteterne. Ansvar for Nordisk Ministerråds overordnede arktiske samarbejde påhviler de nordiske samarbejdsministre via de 3-årige arktiske samarbejdsprogrammer. Hertil kommer, at der i de enkelte fagministerråd gennemføres arktiske projekter med udgangspunkt i fagministerrådernes egne strategier og indsatser for det arktiske område. Den nedenfor omtalte evaluering af det arktiske samarbejdsprogram for 2003 – 05 viste, at der i perioden blev anvendt 15,9 mio. DKK indenfor samarbejdsprogrammet og 20,4 mio. DKK til fagministerrådernes arktiske projekter og aktiviteter.

Den Nordiske Samarbejdskomité har nedsat en Arktisk Sagkyndigkomité, som udelukkende beskæftiger sig med rådgivning af arktiske spørgsmål set i relation til Nordisk Ministerråd såvel som de nordiske landes deltagelse i Arktisk Råd.

Det arktiske samarbejdsprogram for 2006-08 fokuserer på at fremme de oprindelige folks levevilkår og økonomiske og kulturelle udviklingsmuligheder, at fremme forudsætningerne for nordisk forskning med særlig henblik på det Internationale Polarår (IPY) 2007-2008, samt at fremme forudsætningerne for nordisk samarbejde vedr. klimaændringer i Arktis, herunder opfølgning af Arktisk Råds klimastudie Arctic Climate Impact Assessment (ACIA) samt fortsætte initiativer med sigte på at forhindre spredning af miljøgifte og tungmetaller i Arktis.

Evaluering af det arktiske samarbejde

I april 2006 besluttede ministerrådet, at ministerrådets arbejde i Arktis skulle evalueres ved en ekstern konsulent. Konsulentens arbejde førte til, at 14 anbefalinger til forbedringer blev godkendt af samarbejdsministrene i juni 2007.

Konference i 2008 om EU's arktiske vindue

I forbindelse med samarbejdsministrenes møde i juni 2007 blev det besluttet, at der skal afholdes en konference på Grønland i efteråret 2008 om det Arktiske Vindue i EU's nordlige dimension. Formålet vil være at etablere en oversigt over EU's arktiske politik samt EU's politiske og administrative processer for arktiske spørgsmål.

Arktisk uddannelsessamarbejde

Nordisk Ministerråd for uddannelse og forskning (MR-U) besluttede i 2005 at gennemføre en analyse af viden- og koordineringsbehovet og forudsætningerne for en fortsat og langsigtet nordisk forskningsindsats på klima- og miljøforandringer i Arktis. Analysen omfattede tillige klima- og miljøforandringernes konsekvenser for befolkningerne i området. Der blev gennemført et forstudie for at afgrænse og opstille forudsætninger for en egentlig hovedanalyse.

På baggrund af anbefalingerne i foranalysen er der i 2007 iværksat en hovedanalyse, som udover at bedømme behovet for fremtidig forskning også skal klarlægge, hvilken rolle det officielle nordiske samarbejde og de nationale forskningsråd skal spille, når disse behov skal tilgodeses.

Der er nedsat en referencegruppe med repræsentanter fra de nationale forskningsråd, Nordisk Ministerråd og NordForsk. Rapporten med hovedanalysen er planlagt til at udkomme i efteråret 2007.

Det Internationale Polarår (IPY)

I anledning af det Internationale Polarår (IPY) 2007/2008, og som opfølgning på at Nordisk Ministerråd ønske om at støtte informationsspredning til såvel den arktiske befolkning som til relevante aktører i det regionale samarbejde, har den nordiske samarbejdskomité bevillet midler til støtte af udgivelse af et fælles nordisk magasin om de nordiske landes deltagelse og aktiviteter i Internationale Polarår. Magasinet udkom samtidig med åbningen af polaråret 1. marts 2007. Det Internationale Polarår er et internationalt initiativ, som gennem forskning i Arktis og Antarktis skal skaffe ny viden om de polare processer og deres samspil med det globale miljø.

e. Østsamarbejdet

Østsamarbejdet koordineres primært af Nordisk Ministerråds sekretariat, og de enkelte fagministerråd leverer – som det fremgår nedenfor – vigtige bidrag til samarbejdet på deres respektive områder.

Optagelsen af Estland, Letland og Litauen har givet startskuddet til en reform af Nordisk Ministerråds Østsamarbejde, hvor fokus rettes mod fælles aktiviteter og deltagelse på lige fod. Nordisk Ministerråd kunne samtidig i 2006 fejre 15-året for oprettelse af kontorer i de tre baltiske lande.

Med henblik på at styrke civilsamfundet i Østersøregionen blev der i efteråret lanceret et NGO-program, som støtter samarbejde mellem nordiske NGO'er og NGO'er fra de baltiske lande og Polen med henblik på at udvikle et stærkt civilsamfund i Rusland og Hviderusland.

Et særligt fokusområde for det nordiske samarbejde er den Nordlige Dimension. Aktiviteter på dette område er indarbejdet i såvel Nordisk Ministerråds som i de enkelte fagministerråds aktiviteter.

f. De selvstyrende områders stilling i det nordiske samarbejde

De selvstyrende områder – herunder særligt Færøerne – har ønsket en stærkere stilling i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. I opfølgning heraf gennemførte generalsekretæren for Nordisk Ministerråd med ekstern bistand i 2006 en kortlægning af særligt de juridiske og procedurelle rammer for de selvstyrende områders deltagelse i det nordiske samarbejde. Udredningen anså et fuldt medlemskab af Nordisk Råd som en mulighed, men ikke for så vidt angik Nordisk

Ministerråd. Udredningen pegede imidlertid på en række praktiske justeringer der i noget omfang kunne forbedre de selvstyrende områders muligheder for at deltage i samarbejdet.

Ved Nordisk Råds session den 30. oktober – 1. november d.å. var stemningen i Nordisk Råd overvejende positiv for at give de selvstyrende områder en stærkere stilling. På statsministrenes møde under sessionen var der enighed om, at de selvstyrende områders stilling skulle styrkes.

På foranledning af Danmark, Færøerne og Grønland vedtog de nordiske samarbejdsministre den 8. december 2006 at nedsætte en arbejdsgruppe, der skulle foretage en faktisk kortlægning af i hvilken udstrækning de selvstyrende områder kunne »deltage i alle aspekter af det nordiske samarbejde, herunder kortlægge de konkrete hindringer i hvert enkelt tilfælde.« Mandatet blev i foråret udvidet, så arbejdsgruppen også kunne stille forslag til løsninger, men inden for Helsingfors-aftalens rammer. Sidstnævnte var et ufravigeligt krav fra flere lande.

Efter et langvarigt og vanskeligt forhandlingsforløb, lykkedes det at opnå et gennembrud i forbindelse med samarbejdsministrenes møde på Åland den 5. september 2007. Der blev opnået enighed om, at de selvstyrende områder skulle have mulighed for fuldt medlemskab af alle organer, styrelser og institutioner indenfor Nordisk Ministerråds regi på lige vilkår med landene. De nordiske parlamentarikere vil fremover kunne stille skriftlige spørgsmål direkte til de selvstyrende områders regeringer, og der er åbnet mulighed for at områderne kan varetage formandskabsfunktioner.

II. SEKTORAKTIVITER

I det følgende gives en mere detaljeret beskrivelse af arbejdet inden for de overordnede prioritetsområder og en række centrale sektorer inden for det nordiske samarbejde. Der er således ikke tale om en udtømmende beskrivelse af alle aspekter af nordisk samarbejde.

1. Kultur

Med beslutningerne taget på ministerrådsmødet den 1. november 2006 – specielt etablering/placering af den nye fokus-, informations- og koordinations institution KulturKontakt Nord i Helsingfors – er de overordnede rammer for den nye struktur inden for det fællesnordiske kulturområde fastlagt. Dermed er kulturområdet bedre gearet til det 21. århundredes udfordringer, herunder at bidrage fagligt til den fælles satsning »Mulighedernes Norden – svar på globaliseringens udfordringer«.

Fra at være et samarbejde der hidtil har været baseret på en fast sektorbaseret struktur med institutioner der primært dækker de enkelte kunstområder, bliver fremtidens fællesnordiske kultursamarbejde i høj grad baseret på en fleksibel programvirksomhed med formålsbestemte, tidsafgrænsede programmer.

De overordnede rammer for det fremtidige kultursamarbejde blev i alt væsentligt fastlagt under det danske formandskab i 2005. Den konkrete implementering af den nye struktur blev påbegyndt allerede i 2006 og fortsætter i 2007.

Status på institutionsområdet mv.

De fællesnordiske huse og institutter i henholdsvis Grønland, Island, Færøerne og Ålandsøerne er blevet styrket økonomisk og vil indgå i den nye struktur som fokus og informationspunkter inden for deres pågældende geografiske områder.

Fra 1. januar 2007 er der oprettet en ny institution – KulturKontakt Nord – i Helsingfors, som skal understøtte programvirksomheden og fungere som et fokus- og informationspunkt i den nye struktur.

Status for de enkelte programmer.

Der er etableret 3 tidsbegrænsede kunst- og kulturprogrammer, som afløser den hidtidige sektorbaserede struktur:

Computerspilprogram for Børn og Unge.

Nordisk Computerspilprogram blev lanceret den 1. januar 2006 og er en del af det nordiske kultursamarbejde. Programmet skal stimulere computerspilbranchen i de nordiske lande til at øge kvaliteten og mængden af nordisk producerede computerspil for børn og unge. Der er udpeget medlemmer til det fagudvalg, der skal udvikle- og styre programmet og vurdere projektansøgninger. Budgettet for programmet er forhøjet fra 6 mio. danske kr. i 2006 til 10 mio. danske kr. i 2007. Programmet er tidsbegrænset og afsluttes 2012.

Kunst og kulturprogram.

Kunst- og kulturprogrammet, som blev etableret den 1. januar 2007, er et tværsektorielt rammeprogram som sætter fokus på produktionsrettet virksomhed og kompetenceudvikling, kritik og kundskabsformidling. Kunst- og kulturprogrammet er åbent for professionelle kunstnere, udøvere, formidlere, producenter og kulturaktører fra alle sektorer inden kunst og kulturfeltet inklusiv kulturarv. Programmet vil støtte projekter med tydelig element af udvikling og nyskabelse. Der er udpeget medlemmer til det fagudvalg, der skal udvikle og styre programmet samt vurdere projektansøgninger. Der er afsat 20 mio. danske kr. til programmet i 2007. Programmet er tidsbegrænset til 3 år, men der vil være mulighed for forlængelse efter en konkret evaluering.

Mobilitetsprogram.

Mobilitets- og residensprogrammet er et tværsektorielt rammeprogram som giver støtte til mobilitet for enkeltpersoner, netværksopbygning for kulturaktører, residenser og produktionsrettet gæsteteliervirksomhed. Programmet er åbent for professionelle kunstnere, udøvere, formidlere, producenter og kulturaktører fra alle sektorer inden for kunst- og kulturfeltet inklusiv kulturarv. Der er nu udpeget medlemmer af det fagudvalg, der skal udvikle- og styre programmet samt vurdere ansøgninger om støtte. Der er afsat 13 mio. danske kr. til programmet i 2007. Programmet er tidsbegrænset til 3 år, men der vil være mulighed for forlængelse efter en konkret evaluering.

2. Uddannelse

Det har fra dansk side været vigtigt at der blev draget nytte af de anbefalinger, og den vægt, der var lagt på uddannelsessektoren i den danske globaliseringsstrategi. Fra det danske undervisningsministeriums side har der således været peget på, at alle unge bør gennemføre en god ungdomsuddannelse. Endvidere vil virksomhedernes internationale konkurrencekraft være afhængig af, at der til stadighed er tilstrækkelige menneskelige ressourcer til rådighed og med de efterspurgte kompetencer. Her kommer livslang læring, uddannelse på alle niveauer og tilbagevendende efter- og videreuddannelse for voksne ind som et tydeligt behov, hvis de nordiske lande skal klare sig i den globale konkurrence.

Ny strategi for samarbejdet om uddannelse og forskning

Ministerrådet for uddannelse og forskning har diskuteret udformning af en ny strategi for 2008 – 2010 for ministerrådets arbejde. Strategiens overordnede perspektiv er globaliseringsprocessen, hvilket betyder, at det nordiske samarbejde fremover vil fokusere på Norden som foregangsregion for uddannelse og forskning. Det indebærer, bl.a. initiativer, der kan øge de nordiske landes muligheder for fortsat at tiltrække de bedst kvalificerede studerende og forskere, initiativer, der styrker de kortuddannedes muligheder på arbejdsmarkedet og det fortsatte arbejde med nedbrydning af grænsehindre samt på fremme af den fælles nordiske nabosprogs forståelse. Endelig indeholder strategien – på dansk opfordring – en opfordring til øget nordisk samarbejde om

pædagogisk forskning og på øget brug af den nordiske forsknings resultater i forbindelse med politikformulering og uddannelsesplanlægning.

Rådgivningsgrupperne

Rådgivningsgrupperne for hhv. skolesamarbejdet, voksnes læring, højere uddannelse og nordisk sprogsamarbejde skal fremover have en mere rådgivende funktion i forhold til embedsmandskomiteen og ministerrådet, og at de i mere begrænset omfang skal være projektinitierende. En ny og vigtig funktion for rådgivningsgrupperne vil fra januar 2008 være deltagelse i Nordplus' programkomiteer sammen med repræsentanter fra Estland, Letland og Litauen.

Rådgivningsgruppen for højere uddannelse (HØGUT) har i den forløbne periode bl.a. beskæftiget sig med Nordic Master. Høgut har udvalgt seks Nordic Master programmer, som med økonomisk støtte fra NMR skal udvikle fælles nordiske uddannelser på masterniveau. I de seks udvalgte programmer deltager i alt 17 højere uddannelsesinstitutioner i Finland, Norge, Sverige og Danmark (og Færøerne).

Rådgivningsgruppen for nordisk skolesamarbejde (NSS) har ud over arbejdet med tilrettelæggelsen af Nordplus rammeprogrammets sektorprogram Nordplus Junior beskæftiget sig med kvalitet i uddannelserne (PISA, tekstkompetence og kortlægning af nordiske læreruddannelser), elevens velbefindende og konference om talentpleje i Danmark i november 2007.

Rådgivningsgruppen for voksnes læring (SVL) har ligeledes beskæftiget sig med Nordplus rammeprogrammets sektorprogram Nordplus Voksen. SVL og Nordisk netværk for voksnes læring (NVL) har arbejdet målrettet videre efter de vedtagne overordnede prioriteringer vedr. anerkendelse af realkompetencer, styrket læring i arbejdslivet, udbredelse af begrebet validering af realkompetencer samt en større udredning og forslag til afhjælpning af de manglende grundlæggende færdigheder blandt voksne i hhv. læsning og matematik.

Nordens Sprogråd (NSR) har afsluttet arbejdet med Nordens kanoniske tekster. Et samlet værk udgives i efteråret 2007 med titlen: Nordisk litteratur til tjeneste. Der er stillet forslag til en nordisk parallelsprogsstrategi og til opfølgning på den Nordiske Sprogdeklaration. Fra det danske Undervisningsministeriums side har der været lagt særlig vægt på initiativer, der kan fremme den nordiske nabosprogforståelse.

Nordplus Rammeprogram

Med beslutningen om baltisk deltagelse i Nordplus blev der lagt op til en gennemgribende omlægning af bl.a. beslutningsprocesserne, administrationen og samarbejdssprog i forbindelse med godkendelse af ansøgninger om tilskud fra de fem nordiske mobilitets- og netværksprogrammer.

Der vil fremover kun være ét rammeprogram, hvis overordnede formål er at styrke mobilitet og netværkssamarbejde, der vil være fem sektorrelaterede programmer, hvor af det ene er et nyt horisontalt program, der er rettet mod tværgående og internationalt samarbejde. Nordplus Rammeprogram får en ny styringsstruktur med én hovedprogramkomite og tre sektorprogramkomiteer for henholdsvis Nordplus School Programme, Nordplus Higher Education Programme og Nordplus Adult Education Programme.

Der arbejdes videre med at fastlægge og implementere administrationsordning, prioriteringer, retningslinjer og procedurer for Nordplus Rammeprogram 2008-2011.

Samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd for uddannelse og forskning og de tilsvarende ministre i Estland, Letland og Litauen

De nordiske og de baltiske undervisnings- og forskningsministre underskrev i 2004 en erklæring om udvidet samarbejde om uddannelse og forskning. Under det danske formandskab i 2005 blev det besluttet, at samarbejdet skulle koncentrere sig om tre overordnede temaer: Baltisk deltagelse i

arbejdet i NordForsk, deltagelse i Nordic e-Dimension Action Plan (NeDAP) samt baltisk deltagelse i Nordplus rammeprogram.

3. Social og Sundhed

Afskaffelse af grænsehindringer

Ministerrådets særlige pådriver til at finde specifikke løsninger på konkrete grænsehindringer har udarbejdet sin første statusrapport. I indledningsfasen er der fokuseret på problemer i forbindelse med syge/førtidspension; langtidssyge med arbejde i Danmark som mister danske sygedagpenge, såfremt de bosætter sig i Sverige, samt fædres selvstændige ret til fædreorlov.

Det nordiske samarbejdsforum for telemedicin – også kaldet Nordisk Forum for e-helse – afgav i foråret 2007 sin rapport »E-helse over landegrænser i Norden – muligheder og barrierer«. Forumet forventes at fortsætte sit virke med bl.a. at identificere de konkrete forhindringer som eksisterer for et effektivt samarbejde indenfor telemedicin samt at give forslag til løsninger på disse.

Det fællesnordiske projekt om måling af kvaliteten i sundhedsvæsenet, som Danmark tog initiativ til i år 2000, afsluttede i foråret 2007 et omfattende projekt om indikatorer for kvalitet. Arbejdet mundede ud i en rapport, som identificerer en række relevante kvalitetsindikatorer i de nordiske lande, men som samtidig konstaterer, at der mellem de nordiske lande er betydelige forskelle i mulighederne for at tilvejebringe tidstro data. Arbejdet har vakt betydelig interesse, blandt andet på det årlige ministermøde, og bliver nu videreført i 4 projektgrupper – med hver deres fokusområder. En af disse arbejdsgrupper fokuserer på den patientoplevede kvalitet.

Ændring af den nordiske konvention om social bistand og sociale tjenester

Ministerrådet har vedtaget ændringer i den nordiske konvention om social bistand og sociale tjenester. En national høringsproces i de nordiske lande er fortsat i gang. Danmark har tilsluttet sig ændringsforslaget.

Bekæmpelse af menneskehandel

På det sociale område er bekæmpelse af menneskehandel i Norden og landene omkring Østersøen et eksempel på et fremadrettet nordisk samarbejde, der kan vurderes i lyset af globaliseringen. Socialministeren inviterede i 2006 til en rundbordssamtale for social- og sundhedsministre fra de nordiske lande og østersølandene forud for Nordisk Råds session sidste år. Formålet med rundbordssamtalen var at få et overblik over den eksisterende indsats vedrørende det sociale arbejde i både afsender-, transit- og modtagerland; etablere konkrete samarbejdsprojekter i afsenderlandene samt at styrke den sociale indsats i modtagerlandene overfor ofrene.

Der er på baggrund af nævnte rundbordssamtale i Nordisk Ministerråds regi igangsat et projekt, der har til formål at forebygge menneskehandel. Dette sker ved at oplyse og undervise socialarbejdere, der er i direkte kontakt med unge mennesker, der er i risikogruppen for at blive handlet.

Som en udløber af nordiske initiativerne på området, har socialministeren fået sat sagen på dagsordenen i EU. Socialministeren har således på et rådsmøde i december 2006 præsenteret et non-paper, der lagde vægt på, at det er nødvendigt med et samarbejde på EU-niveau med fokus på *de sociale aspekter* af menneskehandel for at forebygge og bekæmpe dette problem, der i høj grad er grænseoverskridende og derfor kræver samarbejde, koordinering og fælles initiativer på EU-niveau.

Samling af nordiske kompetencer:

I de nordiske lande er der ensartede overvejelser om det nationale beredskab i tilfælde af en global trussel som influenzapandemi. På et ministerrådsmøde i 2005 blev det besluttet at undersøge mulighederne for at etablere en fælles nordisk produktion af influenzavaccine, der vil kunne dække landenes vaccinebehov i tilfælde af en influenzapandemi. Det afsluttende udredningsarbejde er

blevet forankret i to lande, Danmark, som i 2006 har udredt mulighederne for etablering af samarbejdet i form af en offentligt kontrolleret model, og Sverige, som forventer at have udredt mulighederne for en Public Private Partnership-model inden udgangen af 2007.

Det forventes, at der i starten af 2008 vil foreligge en endelig afklaring af, hvilke nordiske lande, der er interesserede i at deltage i etablering af en fælles nordisk influenzavaccineproduktion samt i hvilken form et eventuelt samarbejde kan finde sted.

Modernisering af ministerrådet

Som led i moderniseringsprocessen i Nordisk Ministerråd besluttede social- og sundhedsministrene i juni 2006 at iværksætte en gennemgang af de fælles nordiske institutioner på social- og sundhedsområdet. Social- og sundhedsministrene drøftede spørgsmålet på ministermødet i juni 2007 og processen fortsætter med henblik på at et endeligt forslag kan være færdigbehandlet inden Nordisk Råds session i 2007.

4. Arbejdsmarked og Arbejdsmiljø

Den målrettede danske indsats for at gøre det nordiske samarbejde så relevant som muligt på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet har båret frugt.

Hovedtemaet for ministerrådsmødet i efteråret var således »EU's udvidede arbejdsmarked to år efter udvidelsen«. Medlemslandenes forskellige måder at håndtere de arbejdsmarkeds-mæssige konsekvenser af EU-udvidelsen bidrog til en grundig og interessant debat på ministermødet. Mens Sverige åbnede arbejdsmarkedet helt, valgte bl.a. Danmark at åbne arbejdsmarkedet, men krævede ansættelse på overenskomstmæssige eller på anden måde sædvanlige vilkår. Også udstationering og den fri udveksling af tjenesteydelser har været og er fortsat en udfordring for de nordiske lande.

Nordisk Arbejdsmarkedsudvalg afholdt i efteråret konferencen »Globaliseringens konsekvenser for arbejdsmarkedet i Norden«. Mulighederne for at fastholde og udbygge de nordiske velfærdssamfund var i fokus. I de kommende år vil alle de nordiske lande skulle arbejde for at øge befolkningernes beskæftigelsesfrekvenser og omstillingsevne med henblik på at imødegå konsekvenserne af den demografiske udvikling. Den danske flexicurity model var i denne sammenhæng en inspirationskilde for de øvrige nordiske lande.

Det finske formandskab har som opfølgning på EU-kommissionens meddelelse om »flexicurity« arrangeret et nordisk seminar med titlen »Flere og bedre jobs gennem fleksibilitet og sikkerhed« i oktober 2007

Der er desuden planlagt en nordisk-baltisk-polsk treparts-konference i oktober 2007 om EU-udvidelsens betydning for arbejdsmarkedet i regionen.

Fra dansk side er der tilfredshed med, at det finske formandskab i lighed med de forudgående formandskaber har fokuseret på fremme af udbudet af arbejdskraft. Formandskabet vil også se på ændringerne i arbejdsmiljøpolitikken de seneste år og lægge op til en diskussion af betydningen heraf for den nordiske konvention om arbejdsmiljø fra 1989.

5. Økonomi og Finans

Centrale indsatser og resultater i det foregående år

Udviklingen i EU-samarbejdet og dets effekter på nordiske forhold drøftes regelmæssigt af MR-Finans. *Minimumskat på alkohol* inden for EU blev drøftet på mødet i oktober 2006, hvor finansministrene bød EU-kommissionens forslag om forhøjet minimumskat på alkohol velkommen. Finansministrene har desuden bl.a. drøftet EU-kommissionens forslag til et nyt *direktiv om betalingstjenester*. Flere af de nordiske lande lagde vægt på, at forslaget skulle opretholde et højt niveau for forbrugerbeskyttelse i tilfælde af misbrug af betalingstjenester. Finansministrene var

enige om at arbejde for at sikre varetagelsen af forbrugernes interesser og den endelige direktivtekst gav et tilfredsstillende resultat for de nordiske lande.

Spørgsmålet om udviklingen i de nordiske økonomier udgør et fast punkt på dagsordenen. På mødet i juni 2007 udvekslede finansministrene erfaringer om *effektiviseringen af den offentlige sektor* og det blev besluttet at afholde et seminar i efteråret 2007 med deltagelse af nordiske eksperter på området, mens *Udfordringer på de nordiske arbejdsmarkeder* blev drøftet på mødet i oktober 2006.

Gensidig orientering om nationale skatteforhold udgør ligeledes et fast punkt på MR-Finans' dagsorden. De skattemæssige konsekvenser af såkaldte *skatteparadiser* har været sat på dagsordenen i 2007. MR-Finans tiltrådte i juni 2006, at der i løbet af de næste år kan indledes kollektive nordiske forhandlinger med udvalgte skatteparadiser om informationsudvekslingsaftaler. Der er sket betydelige fremskridt i forhandlingerne med Aruba, Isle of Man, Jersey og de Nederlandske Antiller. MR-Finans ser samtidig frem til snarest at starte forhandlinger med Bermuda, de Britiske Jomfruøer, Cayman Islands og Guernsey. Til efterårets møde i MR-Finans vil aftalen med Isle of Man kunne underskrives.

Det fremadrettede nordiske samarbejde i MR-Finans

På mødet i efteråret 2007 vil *arbejdskraftens bevægelighed i Norden* blive drøftet på baggrund af en udarbejdet rapport, der kortlægger og analyserer migration og pendling mellem de nordiske lande og dens indvirkning på beskæftigelse og udnyttelse af menneskelige ressourcer. Endvidere vil resultaterne fra en rapport om *samspillet mellem finans- og pengepolitik* blive præsenteret. *Miljøet* står også højt på dagsordenen og på efterårets møde vil sammenhængen mellem priser på og forbrug af energi i de nordiske lande blive drøftet på baggrund af en rapport om emnet. MR-Finans har desuden bevilget midler til to nye projekter om henholdsvis reduktion af luftforurening og personbilers CO₂-udslip, begge med en vinkel på anvendelsen af økonomiske virkemidler. En strategi for det *regionale samarbejde i Østersøområdet*, med særlig fokus på den effektive indsats af multilaterale institutioner, vil blive viderebehandlet på baggrund af en foreliggende rapport.

Danmark vil arbejde for, at MR-Finans fortsat bidrager til, at det nordiske samarbejde bliver stadigt mere effektivt og vedkommende. Herunder vil Danmark bl.a. prioritere, at MR-Finans bidrager til det *nordiske globaliseringsarbejde* ved bl.a. at arbejde for at sikre en tilstrækkelig finansiering gennem en omprioritering af Nordisk Ministerråds budget og aktiviteter. Danmark vil desuden følge op på implementeringen af *budgetmoderniseringsarbejdet* af Nordisk Ministerråds budget.

6. Ligestilling

Det finske formandskab har fortsat de forrige års prioritering af temaerne »Køn og Ungdom« og »Køn og Magt«, som led i implementeringen af samarbejdsprogrammet.

Formandskabet har, som én blandt flere aktiviteter, afholdt et ekspertseminar om unge og ligestilling. Derudover er det blevet aftalt, at man også i det nordisk-baltiske samarbejde især fokuserer på »Køn og Ungdom«, for at sikre synergi og øge erfaringsudvekslingen i hele regionen om dette tema.

I forbindelse med opfølgningen på rundbordssamtalen i København i 2006, som var foranlediget på dansk initiativ, har der været øget regionalt fokus på menneskehandel. Som resultat heraf, blev der blandt andet i foråret afholdt et internationalt møde i Danmark med fokus på at definere nye metoder og aktiviteter for at forebygge menneskehandel.

På ministermødet for de nordiske ligestillingsministre drøftede man, hvordan barsels/forældreorlov indvirker på kvinders og mænds løn og karriereudvikling samt »Køn og Magt«, herunder især kvinder i beslutningsprocesser. Som led i moderniseringen og effektiviseringen af ministerrådene tog ministrene desuden en strategisk og politisk diskussion af

ministerrådets kerneopgaver og prioriteringer fremover. Der blev fra dansk side især lagt vægt på, at samarbejdet skal sikre en fælles nordisk nytte.

Kontrakten for Nordisk Institut for Kundskab om Køn (NIKK) er blevet forlænget. Det vil i løbet af den nye kontraktperiode blive diskuteret, hvorvidt NIKK fortsat skal eksistere som en nordisk institution, eller om NIKK skal omorganiseres til et samarbejdsprogram.

7. Lovgivning

Udlevering af personer til retsforfølgelse

I juni 2005 nåede de nordiske justitsministre til enighed om indholdet af en »Konvention om overgivelse for strafbare forhold mellem de nordiske lande (Nordisk arrestordre)«.

Konventionen indebærer, at der gennemføres en ny udleveringsordning mellem de nordiske lande, som er mere vidtgående end den ordning, som for nylig er gennemført mellem EU-landene.

Den 24. april 2007 vedtog Folketinget de ændringer i udleveringslovgivningen, der er nødvendige for, at Danmark kan tiltræde konventionen. Ændringerne af udleveringslovgivningen vil blive sat i kraft samtidig med konventionens ikrafttræden (forventes at ske ved årsskiftet 2007/2008).

Den nordiske straffuldbyrdelseslov

Den Nordiske Embedsmandskomité for lovsamarbejde (EK-Lov) bad i december 2003 den nordiske strafferetsekspertgruppe om at undersøge om det kunne gøres muligt at afsone straf i et andet nordisk land i de særlige situationer, hvor den dømte er udsat for alvorlige trusler i hjemlandets fængsler.

Arbejdsgruppen forventer delvist at kunne færdiggøre sit arbejde inden udgangen af 2007. Den resterende del af arbejdet afventer forhandlingerne i EU af Rådets rammeafgørelse om anerkendelse af og tilsyn med betingede domme og alternative sanktioner.

Organiseret kriminalitet

Der er fortsat et tæt nordisk samarbejde om bekæmpelse af organiseret kriminalitet. Samarbejdet foregår bl.a. inden for rammerne af det nordiske politi- og toldsamarbejde (PTN) og i den såkaldte E6-gruppe, som bl.a. består af politiet i København, Malmø, Gøteborg, Stockholm, Oslo og Helsinki. Herudover samarbejdes der i Østersø Task Forcen vedrørende organiseret kriminalitet, hvor også de baltiske lande, Tyskland og Rusland deltager.

De nordiske lande og EU/EØS og andet internationalt samarbejde

Inden for rammerne af EU-samarbejdet har der siden 2005 været et styrket nordisk samarbejde. Koordineringen mellem de nordiske lande sker bl.a. gennem uformelle møder forud for arbejdsgruppemøderne i forbindelse med væsentlige forhandlinger i EU- og Schengen-regi. Herudover foretages løbende en uformel drøftelse af enkeltstående spørgsmål i forbindelse med behandlingen af væsentlige EU-retsakter.

På det nordiske justitsministermøde i juni 2006 besluttede ministrene at sætte yderligere fokus på nordisk erfaringsudveksling og forudgående samarbejde om implementering af internationale regelsæt. Under det finske formandskab i 2007 sættes der bl.a. fokus på lovkvalitet, herunder i relation til implementeringen af EU-retsakter mv.

Nordisk samarbejdsprojekt om vold

I foråret 2006 iværksattes et nordisk samarbejdsprojekt om vold og voldsreduktion bl.a. med henblik på at beskrive voldsudviklingen i de nordiske lande og pege på nationale strategier for mindskning af vold. Samarbejdsprojektet pågår fortsat og forventes afsluttet i 2008.

Børnepornografi og internetrelaterede overgreb mod børn (grooming)

På det nordiske justitsministermøde i juni 2007 besluttede ministrene at bede de nordiske rigspoliti chefer om at se nærmere på mulighederne for at forstærke indsatsen i de nordiske lande over for internetrelaterede overgreb mod børn.

8. Regional

Arbejdet på det regionalpolitiske område er fastlagt i samarbejdsprogrammet, som dækker perioden 2005-2008. Samarbejdsprogrammets prioriterer to kerneområder, det ene med fokus på det grænseregionale samarbejde, det andet med fokus på kundskabs- og erfaringsudveksling.

Finland har i sin formandskabsperiode for 2007 lagt vægt på at fremme regional konkurrenceevne og innovation og sat fokus på følgende initiativer:

Tættere samarbejde med de baltiske lande

Gennemførelse og præcisering af en strategi for det grænseregionale samarbejde

Herudover lægges der fortsat vægt på indsamling af information og erfaringsudveksling som en del af det nordiske samarbejde.

Disse initiativer er hovedsageligt en opfølgning på politikker, der allerede er sat i gang under tidligere formandskabsperioder.

Det regionalpolitiske område har i samarbejde med det nordiske miljøområde taget initiativ til at afholde en klimakonference »Planning for Climate Change« (september 2007), hvor der fokuseres på, hvordan de nordiske lande kan *tilpasse* sig de klimaforandringer, som de allerede nu kan forudse vil komme. Der lægges op til diskussion om, hvordan fysisk planlægning, innovation, kundskab og kompetence kan bruges som redskaber i en fremtidig tilpasningsproces – og hvordan det nordiske samarbejde kan bidrage til disse tiltag.

9. Fiskeri, Jordbrug, Fødevarer og Skovbrug

Fiskeri og Jordbrug

Ministerrådet for Fisk, Jordbrug, Levnedsmidler og Skovbrug (MR-FJLS) vedtog på sit sommermøde i juni 2007 et kommuniké om torsken i Østersøen. I kommunikéet støttedes EU's forvaltningsplan for torsken i Østersøen og en række spørgsmål om lukkede områder, discard, havdage, mv. blev gennemgået.

MR-FJLS bioenergi pris blev i juni 2007 uddelt for første gang, og Ministerrådet konstaterede tilstedeværelsen af et meget stort uudnyttet potentiale for bioenergi produktion i skovbruget og jordbruget.

Ministerrådet finder, at det for så vidt angår udviklingen af landdistrikter i Norden bl.a. er nødvendigt at værne om traditionerne samtidig med, at der skabes fornyelse. Nøgleord som »innovation« og »entreprenørskab« er nødvendige i den lokale fødevarerproduktion, som kan fremhæve distrikternes profiler og kulturarv. Der skal endvidere satses på udvikling af alternative erhverv i de nordiske landdistrikter i takt med tilpasninger i jordbrugets og fiskeriets produktioner.

MR-FJLS vedtog juni 2007 at fusionere Nordisk Genbank, Nordisk Genbank Husdyr og Nordisk Skovbrugs- Frø og Planteråd til en ny nordisk institution ved navn Nordisk Genresource Center. Med dannelsen af dette nye center vil det nordiske gen-samarbejde være vel rustet til deltagelsen i det internationale gensamarbejde i bl.a. FAO / FN regi.

Arbejdet med opfølgningen af »Århus-deklarationen« fra 2005 om Ny Nordisk Mad er også blevet fortsat i 2007 og forudses at blive videreført i de kommende år. Programmet »Ny Nordisk Mad« er blevet meget populært i de nordiske lande, idet det bygger på fælles nordiske værdier, som også finder udtryk inden for nordisk design og kunst. Ministerrådet vedtog på mødet i juni 2007, at der i 2007 skal uddeles et hædersdiplom på 100.000 DKK for fortjenstfuld indsats for Ny Nordisk Mad.

Fødevarerikkerhed og dyresundhed og -velfærd

Ministerrådet for Fisk, Jordbrug, Levnedsmidler og Skovbrug (MR-FJLS) fokuserer stærkt på de problemer, som overvægt og fedme i befolkningen kan medføre i form af individuelle helbredsmæssige konsekvenser og samfundsmæssige tab som følge af sygdom, tab af arbejdsevne m.v.

Et prioriteret område indenfor rammerne af bedre Sundhed og Livskvalitet er børns kostvaner, som bl.a. påvirkes af problematisk markedsføring af fødevarer specifikt rettet mod børn. Ministerrådet har understreget dette ved på møde i juni 2007 at vedtage en deklARATION om »Markedsføring og tilgængelighed af mad for børn og unge«.

Et andet fokusområde indenfor handlingsplanens rammer er udvikling af fællesnordiske kriterier for ernæringsmærkning. Dette arbejde er nu koblet sammen med et dansk initiativ til at undersøge mulighederne for at udvikle et egentligt fællesnordisk ernæringsmærke.

På fødevarerområdet har man nu som led i effektiviseringen af det nordiske samarbejde udviklet og iværksat en ny struktur, som betyder en væsentlig reduktion af antallet af arbejdsgrupper. Herved søger man at bedre sammenhængen i arbejdet og sikre en bedre prioritering og mere langsigtet fokuseret indsats, og systematisk arbejde for en styrket nordisk indflydelse i det globale miljø for regulering af fødevarerikkerhed, samt dyresygdomme og -velfærd.

Der er i den nye struktur vedtaget arbejdsprogrammer for aktiviteterne for den resterende periode af det overordnede handlingsprogram 2005-08 for hele sektoren.

Ved konkrete beslutninger om iværksættelse af samarbejdsprojekter lægges der betydelig vægt på, at resultaterne så vidt muligt kan anvendes til at opnå større gennemslagskraft for nordiske holdninger og politikker i internationale fora, herunder EU, Codex Alimentarius og OIE.

Arbejdet med fødevarerikkerhed samt dyresundhed og velfærd består af både konkrete projekter og en mere langsigtet udvikling af området. Den langsigtede udvikling er baseret på at opfylde de overordnede målsætninger i det nordiske om at arbejde med et globalt sigte, styrke forskning og videndeling samt udvikle samarbejdet i Baltikum-området.

Det nordiske fødevareramarbejde har både et særligt borgernært nordisk perspektiv og et globalt perspektiv. Det er vigtigt for de nordiske lande at arbejde om udviklingen af effektive kontrol- og tilsynssystemer, ensartede juridiske principper for administration af komplicerede regelsæt, bekæmpelse af smitsomme dyresygdomme mv.

For at kunne fastholde og styrke eksport af fødevarer fra de nordiske lande under globaliseringens stigende pres er det ligeledes væsentligt at videreudvikle det nordiske image som en region, der producerer kvalitetsvarer og fastholder et højt sikkerhedsniveau for fødevarerne – en profil, som kan blive afgørende for eksport af nordisk fødevarer i globaliseringens tidsalder.

10. Miljø

Globalisering

Der er fra dansk side leveret forslag til, hvorledes det nordiske globaliseringsinitiativ kan konkretiseres indenfor klima, miljø og energi med henblik på at understøtte de internationale klimaforhandlinger og fremme udvikling af nordisk miljøteknologi i og udenfor Norden. De danske forslag er udarbejdet i et samarbejde mellem miljøministeriet, energiministeriet og videnskabsministeriet.

Miljøhandlingsprogram

Det nuværende handlingsprogram for det miljøpolitiske samarbejde trådte i kraft i 2005 og er målrettet gennemførelse af miljødelen af den overordnede nordiske strategi for bæredygtig udvikling. Dette omfatter bidrag til det tværsektorielle samarbejde i Nordisk Ministerråd ved en

fortsættelse af miljøsektorens bidrag til med de øvrige sektorer, herunder særligt med ministerrådene for fiskeri, jord- og skovbrug samt næring, energi og regionalpolitik.

Der lægges vægt på at synliggøre resultaterne af miljøsamarbejdet via brochurer, rapporter og nyheder via Ministerrådets hjemmeside samt gennem nyhedsbrevet NordMiljø, der blev publiceret første gang i 2007. »Side events« med deltagelse af nordiske ministre i forbindelse med internationale møder, som f.eks. i forbindelse med CSD- mødet i New York i foråret i år, er også et vigtigt bidrag til formidlingsarbejdet.

Arktisk miljøstrategi

Et af resultaterne af miljøhandlingsprogrammet er en særlig arktisk strategi for det nordiske miljøsamarbejde. Strategien fokuserer på klima og miljøgifte i Arktisk og understøtter Nordisk Ministerråds overordnede arktiske samarbejdsprogram for 2006-2208, hvor miljø og klimaspørgsmål er centrale fokusområder. Viden om klimaændringer i Arktis og dokumentation af miljøgifte i Arktis er vigtige indsatsområder i forbindelse med implementering af strategien.

EU/EØS og internationalt samarbejde i øvrigt

Samarbejdet om EU/EØS indtager en væsentlig plads i det nordiske samarbejde. Et af miljøhandlingsprogrammets vigtigste mål er at bruge samarbejdet til at fremme fælles nordiske interesser i EU og globalt.

I forhold til EU har der været særlig fokus på den ny kemikalielovgivning (REACH). Der vil i det nordiske miljøsamarbejde fortsat være fokus på implementeringen af REACH. Andre fokusområder er EU's marine strategi og beskyttelse af havmiljøet, herunder havmiljøet i Østersøen. Klimaspørgsmål og EU's miljødialog med Rusland er også i fokus.

I forhold til øvrige internationale indsatser har de nordiske lande samarbejdet om at styrke den globale kemikaliestrategi (SAICM) og implementeringen af denne. En fortsat nordisk indsats for at forberede forhandlinger om en ny bindende global kvikselvkonvention spiller ligeledes en central rolle. Det samme gælder klimaforhandlingerne, som også indgår i den indsats om globalisering, som der fra dansk side er taget initiativ til på statsministerniveau i december 2006.

En nordisk indsats for generelt at styrke miljøspørgsmålenes integration i FN er også på de nordiske miljøministres dagsorden.

Miljømærket Svanen

Der vil i sidste halvår af 2007 blive gennemført en evaluering af miljømærket Svanen, der bl.a. sigter på en undersøgelse af Svanens og EU's Blomstens stilling og rolle i de nordiske lande.

11. Erhverv

Det nordiske næringspolitiske samarbejde er baseret på »Nordisk Næringspolitisk samarbejdsprogram 2006-2010«. Visionen er, at »Norden skal fastholdes og videreudvikles som en førende region i verden, hvad angår konkurrencekraft og økonomisk vækst. Det nordiske næringspolitiske samarbejde skal skabe en åben nordisk region med internationale attraktive rammevilkår.«

Standardisering

I regi af Nordisk InnovationsCenter er der på tværs af standardiseringsorganisationerne i Norge, Sverige og Danmark gennemført projektet »Øget samarbejde og ny arbejdsdeling mellem standardiseringsorganisationerne i Norden. Som opfølgning på projektet arbejder standardiseringsorganisationerne videre med at udvikle en nordisk videnportal (webportal) om standarder, målrettet små og mellemstore virksomheders behov.

Fjernelse af grænsehindringer

Der er udpeget en pådriver, som har indledt sit arbejde. Pådriverens opgave er at påvirke myndighederne i medlemslandene til at fjerne konstaterede hindringer for samarbejdet mellem virksomhederne.

Innovation

Det er målet at styrke innovationsmiljøet i Norden. Som udmøntning af Det Innovationspolitiske samarbejdsprogram 2005-2010 er der defineret tre overordnede fokusområder:

Tværnationalt samarbejde omkring udviklingen af gensidige læringsprocesser, der fremmer en mere innovativ innovationspolitik i de nordiske lande.

En udbygning af det grænseoverskridende samarbejde mellem de nationale innovationssystemer for derigennem at sikre innovationsaktørerne kritisk masse i form af kapital, arbejdskraft og viden.

Styrke dannelsen af virksomhedsnetværk for at tydeliggøre synergieffekter ved et stærkt nordisk samarbejde.

Nordisk InnovationsCenter (NICE) afsatte i 2006 ca. 11,3 mio. danske kr. til styrkelsen af brugerdreven innovation på tværs af de nordiske grænser samt midler til formidling og spredning af resultater og viden fra finansierede projekter. Yderligere blev der afsat ca. 9,4 danske kr. til projekter, der fokuserer på styrkelsen af regional innovation.

Initiativerne er et godt supplement til det danske program for brugerdreven innovation. Tre ud af seks igangsatte projekter har således dansk ejerskab.

Kreative industrier

Der er et stort potentiale i at koordinere den politiske indsats på området i nordisk regi, og der er muligheder for, at politikudviklere i de nordiske lande kan trække på hinandens viden og erfaringer.

I 2006 er der igangsat seks nye projekter som led i anden fase af indsatsen inden for temaområdet de kreative industrier. Projekterne vil over en to års periode blive støttet med i alt ca. 9,4 danske kr.

Øresund Entrepreneurship Academy

Etableringen af Øresund Entrepreneurship Academy er et konkret eksempel på nordisk samarbejde. Uddannelsesinstitutionerne på hver side af Øresund har forskellige kompetencer inden for undervisning i iværksætteri. Ved at udnytte uddannelsesinstitutionernes forskellige styrkepositioner kan omfanget og kvaliteten af iværksætterundervisning og -aktiviteter øges.

Øresund Entrepreneurship Academy blev etableret i samarbejde mellem Økonomi- og Erhvervsministeriet, det svenske Näringsdepartement, HUR og Region Skåne og er forankret i Øresundsuniversitetet og modtager i perioden 2006-2008 11,5 mio. danske kr.

Nordisk InnovationsCenter (NICE)

NICE er etableret af Nordisk Ministerråd og skal arbejde for dels et velfungerende indre marked og en grænseløs region, dels et entreprenørielt og innovativt erhvervsliv i Norden.

NICE havde i 2006 et samlet budget på i alt ca. 78. mio. danske kr. Indsatsen er koncentreret inden for 9 fokusområder, hvor der udbydes projektmidler. Et projekt skal have deltagere fra mindst 3 nordiske lande for at opnå støtte. Fokusområderne er nanoteknologi, ny nordisk mad, kreative industrier, innovativt byggeri, funktionelle fødevarer, fødevarer sikkerhed, brugerdreven innovation, regional innovation og miljøteknologi.

12. Energiområdet

I statsministrenes globaliseringsinitiativ fastslås, at det nordiske samarbejde på energiområdet skal styrkes. Denne indsats skal ske i synergi med indsatsen i europæisk og regionalt regi. Visionerne og de konkrete mål i den nordiske energihandlingsplan (2006-2009), som blev vedtaget under det danske formandskab i 2005, falder helt i tråd med globaliseringsinitiativets intentioner og mål.

Indsatsen skal også bruges til at profilere Norden og dets erhvervsliv. De nordiske energiministre vil samarbejde om forberedelsen af COP 15 i København

Den internationale energipolitiske udvikling betinger en målrettet fokus på de centrale energipolitiske udfordringer i det nordiske samarbejde. Nordens særlige styrkepositioner skal udnyttes ligesom forsyningssikre, effektive og konkurrencedygtige energimarkeder skal sikres.

Der er som opfølgning på den nordiske energihandlingsplan igangsat en række nye initiativer på områderne vedvarende energi og energieffektivitet. Blandt andet skal Norden fungere som udstillingsvindue for vedvarende energi og energieffektivitet, vindenergiens rolle i det nordiske energimarked skal styrkes ligesom en række aktiviteter på biomasse- og biobrændselsområdet vil blive igangsat under hensyn til bæredygtighedsaspekterne. På klimaområdet arbejdes der bl.a. videre med udvikling af CO2-kvotestystemet, hvordan kvotepriser, elpriser og brændselspriser påvirker hinanden og en aktiv deltagelse i den internationale proces i udvikling af et klimaregime efter 2012.

Som led i opfølgningen på globaliseringsinitiativet skal det nordiske elmarked yderligere harmoniseres og samarbejdet med de vigtigste aktører på elektricitetsmarkedet styrkes.

Dertil kommer, at ministrene på deres møde i Helsinki i september 2007 ud fra et nordisk perspektiv ønskede udredt, om og hvordan der kan etableres en nordisk systemoperatør med ansvar for såvel operationel drift som systemudvikling og investeringsplanlægning

13. Forskning og innovation

Samarbejde med Østersøregionen.

Konsultationer på højt niveau er foretaget og konkrete samarbejdsprogrammer har været iværksat eksempelvis indenfor eIndikatorer og it-forskningsnet. Hertil kommer, at der har fundet et nordisk-baltisk samarbejde sted inden for rammerne af EU's partnerskab under den Nordlige Dimension. Indenfor ikt-området er dette blevet udmøntet i »The Northern eDimension Action Plan«, som blev afsluttet i 2006. Denne plan har bl.a. medvirket til at accelerere den nordlige regions overgang til informationssamfundet og bidraget til skabelsen af et netværk og synergier i Østersøområdet. Planen har desuden haft en positiv virkning på grænsesamarbejdet på specifikke ikt-områder.

Fremadrettet samarbejde

Indenfor ikt-området er der oprettet et uformelt forum for it-politisk erfaringsudveksling for højtstående embedsmænd fra de ansvarlige nationale myndigheder. Det forventes, at et sådan forum vil kunne drøfte nationale strategier, udveksle erfaringer og holdninger samt styrke det nordiske netværk mellem de nationale it-myndigheder. Det uformelle netværk vil endvidere kunne bidrage til at styrke de nordiske landes stærke position på ikt-området og fortsætte fremdriften i sektoren.

Det nordiske forsknings- og innovationssamarbejde

De nordiske statsministres øgede fokus på det nordiske samarbejde kommer især til udtryk på forsknings- og innovationsområdet. De nordiske statsministre er bl.a. enige om at styrke det nordiske forskningsarbejde som et led i at imødegå de udfordringer og muligheder, som globaliseringen skaber.

Statsministrenes vision er, at nordisk forskning og innovation skal gøres globalt førende gennem et styrket nordisk regionalt samarbejde indenfor områder, hvor de nordiske lande har forskningsmiljøer og erhvervsklynger i verdensklasse. Det skal være let at udveksle ideer og bevæge sig mellem forskningsmiljøer i Norden med det formål at styrke den nordiske dimension i europæisk og andet internationalt forskningssamarbejde.

I dialog med relevante nordiske ministre udarbejder NMR et forslag til samarbejdsministrene om fremme af nordisk topforskning. NMR's udspil skal foreligge til sommeren 2008. Der forventes

særlig fokus på følgende emner: Innovationsfremme, klimaspørgsmål, energi og miljø samt velfærdsforskning og sundhed. Som centrale organer i den nordiske forsknings- og innovationsindsats er det NordForsk, der varetager forskningssamarbejdet, og Nordisk InnovationsCenter (NICE), der varetager innovationssamarbejdet.

NordForsk har til opgave at styrke det nordiske samarbejde indenfor forskning og forskeruddannelse. Det er ambitionen, at der etableres et nordisk forsknings- og innovationsrum, NORIA, som er den første og bedst fungerende regionale del af det europæiske forskningsrum, ERA.

NICE har blandt andet til opgave, at skabe samarbejdsmuligheder og fremme samarbejde mellem innovationssystemerne i de nordiske lande ved at finansiere netværk. Herudover arbejder NICE med at fjerne grænsehindre for fri bevægelighed af varer og tjenester mellem de nordiske lande inden for rammerne af det indre marked i Den Europæiske Union.

Fremtidige prioriteringer på forsknings- og innovationsområdet

I de kommende år vil NordForsk fortsat fokusere på at identificere og medfinansiere nordisk forskningssamarbejde i form af Nordic Centres of Excellence (NCoE), Nordic Network of Excellence (NNoE) og fællesnordisk forskeruddannelse. Et af målene er at arbejde hen mod fælles nordiske opslag på forskningsområder af strategisk betydning. NordForsk har som led i sin koordineringsfunktion lanceret tre nye støtteordninger: Et 3-årigt post-doc.- mobilitetsprogram inden for stamcelleforskning, et program for fælles nordisk udnyttelse af forskningsinfrastruktur og en koordineringsaktivitet NORIA-net, der har til formål at styrke samarbejdet mellem forsknings- og innovationsfinansierende organer i de nordiske lande.

NordForsk har endvidere ansvar for at skabe et nordisk forum for forskningspolitisk debat af emner, der er centrale for at udvikle Norden som en stærk region på forsknings- og innovationsområdet. Endelig vil NordForsk i de kommende år styrke samarbejdet med såvel de tre baltiske lande som med det nordvestlige Rusland samt med andre stærke forskningsnationer og nye vækstøkonomier.

I NICE vil der fortsat blive fokuseret på finansiering af netværk omkring konkrete innovationsprojekter, hvor den nordiske region har innovative forskningsmiljøer og erhvervsklynger i verdensklasse. Innovationsprojekterne vil i stigende grad blive benyttet til systematisk at skabe netværk mellem offentlige institutioner og private virksomheder på tværs af landegrænser. Desuden sker der i regi af NICE en netværksskabelse mellem de innovationspolitiske myndigheder i de nordiske og baltiske lande.

I forhold til indlejringen af de nordiske forskningsinstitutioner i de nationale værtsinstitutioner har Ministerrådet for uddannelse og forskning gennemført anbefalingerne i Brändström-rapporten og reduceret NMR's bidrag til de fleste nordiske institutioner med 50 %. En udredning af spørgsmålet om, hvorvidt der er sket en reel integration af disse institutioner, og om de med national medfinansiering fortsat kan varetage deres nordiske forpligtelser til gavn for nordisk forskning, vil bero på gennemførelse af en uafhængig evaluering af de indlejede institutioner.

14. Uformelt nordisk samarbejde

Det udenrigspolitiske samarbejde

Foruden det formelle nordiske samarbejde, som finder sted inde for rammerne af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, findes der et uformelt nordisk samarbejde på de udenrigs-, forsvars-, bistands- og udenrigshandelspolitiske områder. Samarbejdet varetages af de pågældende ressortministre. Der afholdes regelmæssige møder mellem de nordiske statsministre (se afsnittet »Ny dagsorden for det nordiske samarbejde«), som udgangspunkt to gange om året. Endvidere afholdes der

koordinationsmøder mellem de nordiske EU-landes statsministre forud for møderne i Det Europæiske Råd.

Samarbejde på forbrugerområdet

Det uformelle samarbejde på forbrugerområdet har taget udgangspunkt i det samarbejdsprogram for perioden 2005-2010, som blev vedtaget i MR-Konsument, hvor de overordnede mål er at styrke forbrugerbeskyttelse i Norden og det øvrige Europa, samt at styrke forbrugernes frie valg og beslutningsgrundlag. Arbejdet fortsætter i »Nordisk Konsumentgruppen«, som er nedsat af de nordiske forbrugerministre.

Det tidligere ministerråd initierede flerårige projekter, som uden at være knyttet direkte til den nordiske konsumentgruppe er flerårige – eksempelvis projektet »EU-retten i nordisk forbrugerret«. I det regi har der været afholdt et seminar om Kommissionens grønbog om gennemgang af forbrugerlovgivningen og et samråd om et kommende direktiv om time-share.

Der er endvidere videreført og afsluttet en række projekter, som er initieret under det tidligere ministerråd for forbrugeranliggender, således f. Eks.:

Nye markedsføringsmetoder til Børn og unge,

Kortlægning af markedsføring af fødevarer til børn og unge

Den nordiske forbruger købslovgivning i praksis, som følge af det vedtagne EU-direktiv om visse aspekter af forbruger køb og garantier, og

Nordisk seminar om den fremtidige indførelse af RFID-chips i handelen.

Nordisk Forum for Konsumentforskning, som blev bevilget midler til udgangen af 2006 afholder i oktober 2007 konferencen »Nordic Consumer Policy Research Conference« en række temaer – herunder »Børn og teenagere som forbrugere«, »Politisk forbrug« og »Bæredygtig forbrug« vil blive drøftet.

Samarbejde på udlændingeområdet

Der er desuden blandt de nordiske lande et uformelt samarbejde på udlændingeområdet. Dette samarbejde foregår inden for rammerne af Nordisk Samrådsgruppe på Højt Niveau for Flytningsspørgsmål (NSHF), hvor de nordiske ministre en gang årligt drøfter aktuelle emner på udlændingeområdet. Der afholdes også en række møder på embedsmandsniveau.

I juli 2007 overtog Danmark formandskabet for NSHF. Under det danske formandskab vil der bl.a. blive sat fokus på globaliseringen og den deraf afledte stigende internationale konkurrence om den mest kvalificerede arbejdskraft, det vil sige hele spørgsmålet om behovet for lovlig indvandring. I den sammenhæng vil der også være en drøftelse af, hvordan vi tilpasser behandlingen af visumsager til den øgede internationalisering af erhvervslivet. NSHF fungerer også i vidt omfang som organ for udveksling af information om nye nationale tiltag i de nordiske lande samt synspunkter om og fastlæggelse af fælles nordiske standpunkter i forhold til nye tiltag i EU vedrørende asyl og indvandring.

AFSLUTNING: DET NORDISKE SAMARBEJDE FREMOVER

Globaliseringen udfordrer en række af de fundamentale rammer for den nordiske velfærdsmodel, og de nordiske lande må agere proaktivt, for at sikre at modellen også på længere sigt er bæredygtig. Befolkningerne i de nordiske lande synes ikke at betragte globaliseringen som en trussel – tvært imod. Der rejses, handles, flyttes og kommunikeres som aldrig før. De nordiske befolkninger fører an med et godt eksempel.

De nordiske landes stærke og omfattende kulturelle og værdimæssige fællesskab gør det oplagt at løse håndtere udfordringen i samlet flok. Nok så vigtigt er dog, at Norden har mange styrkepositioner, der enten er fælles eller som komplementerer hinanden. Det giver et unikt

grundlag for en fælles indsats.

De nordiske statsministre har på deres møde i Finland i juni 2007 udstukket retningslinierne for en sådan strategi. Hovedlinierne er, at Norden skal være kyndigere, synligere og mere velstående.

Det er også vigtigt, at Norden og det nordiske samarbejde bliver mere konkret og borgerrettet. Samarbejdet skal give merværdi for borgerne i de nordiske lande – ellers vil det med tiden blive irrelevant.

På kundskabsområdet skal der sættes yderligere på viden og innovation – ikke mindst i relation til innovationsfremme, klima og miljø samt velfærdsforskning og sundhed. Norden og ikke mindst vore styrker og kompetencer skal profileres udenfor regionen. Og endelig skal det nordiske samarbejde på energiområdet styrkes, ligesom grænsehindre skal formindskes eller fjernes og udslippet af drivhusgasser formindskes.

Der forestår nu et stort og vigtigt arbejde med at bringe disse visioner ud i livet. Det er et arbejde, som vil lægge beslag på alle gode kræfter i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Og det vil kræve, at vi også på de indre linier ruste os til at løse opgaven. Et samarbejde kan aldrig være mere ambitiøst end sin samarbejdskultur.

Indenfor de sidste par år har det nordiske samarbejde, ikke mindst på dansk foranledning, gennemgået en omfattende moderniserings- og effektiviseringsproces. Samarbejdet står i dag fornyet og stærkere end i årtier. Det er et godt grundlag for fremtiden.

Men for at kunne levere hurtige, målrettede og kraftfulde svar på de udfordringer de nordiske lande står overfor er det vigtigt, at samarbejdet gøres mere operativt. I dag dirigerer mødekalenderen i betydeligt omfang, hvilke beslutninger som kan træffes. Samarbejdets evne til at agere operativt og med rettidig omhu må styrkes.

De komplekse udfordringer globaliseringen stiller passer ofte ikke ind i de kasser som de enkelte ministerråd repræsenterer. Selv med 11 ministerråd dækker samarbejdet ikke spektret af problemstillinger, som det nordiske samarbejde bør kunne håndtere for at begå sig i en globaliseret verden. Samarbejdets evne til at arbejde på tværs af ressort må forbedres.

En ny og mere fokuseret dagsorden for det nordiske samarbejde vil kræve omprioriteringer. Foreløbig er der afsat 60 mio. DKK i 2008 til globaliseringsindsatserne, men en målrettet indsats vil kræve væsentligt større beløb i mange år fremover, som kun kan findes ved at skære ned på andre aktiviteter eller helt fjerne dem.

Regeringen er indstillet på at gennemføre den nødvendige prioritering. De øvrige lande har erklæret samme beredvillighed.

Det vil derfor være nødvendigt at vurdere om de enkelte aktiviteter på budgettet hører hjemme i det formelle nordiske samarbejde i lyset af den ændrede dagsorden.

Der er aktiviteter, som på et tidspunkt er bragt ind under nordisk ministerråds paraply, og som der vil være gode grunde til at fortsætte i nordisk regi, men ikke nødvendigvis finansieret eller medfinansieret af det formelle nordiske samarbejde. Der er også aktiviteter, som tiden er løbet fra eller som varetages i andre sammenhænge.

Hvis det nordiske samarbejde skal have gennemslagskraft er det imidlertid afgørende, at der er politisk vilje til at fokusere indsatsen og gennemføre vanskelige beslutninger og det er derfor afgørende, at de nordiske aktiviteter i højere grad end nu samtænkes og samordnes med nationale tiltag og ikke mindst med aktiviteterne i EU. For at det nordiske samarbejde for alvor kan gøre en forskel, må potentialet for synergier udnyttes til det yderste. Nordisk nytte er godt. Nordisk merværdi er bedre.